

ARTIKEL

Digitaal partnergeweld: Typologie, impact en de rol van politie.

Michel Walrave¹, Janneke M. Schokkenbroek²,
Aurélie Gilen³, Koen Ponnet⁴, Wim Hardyns⁵

Digitale media kunnen ingezet worden voor het plegen van geweld in de verschillende fasen van een partnerrelatie, zoals de datingfase, het onderhouden van de relatie maar ook tijdens en na het beëindigen van de relatie. In de context van digitaal partnergeweld kunnen beelden en misbruik van beelden een belangrijke rol spelen. In deze bijdrage bieden we een overzicht van de vormen van digitaal partnergeweld die kunnen voorkomen in verschillende fasen van de relatie en de stand van kennis op dit gebied. Ook bespreken we de impact die dit heeft op het slachtoffer, welke coping mechanismen ze kunnen inzetten, waaronder het inschakelen van het persoonlijke sociale netwerk en eventuele professionele hulp. De rol van de politie en andere stakeholders wordt eveneens toegelicht.

1. Inleiding

Digitale media kunnen ingezet worden in de verschillende fasen van een partnerrelatie. Zowel het eerste contact met een potentiële (romantische) partner, via onder meer datingapps en sociaalnetwerksites, als het onderhouden van contact gebeurt steeds meer digitaal (Hallam et al., 2019). Beelden kunnen hierin een essentiële functie vervullen, zoals de profielfoto op een datingapp, of het uitwisselen van intieme beelden tussen romantische partners. Deze en andere vormen van visuele communicatie houden ook risico's in. Beelden kunnen gemaakt en verspreid worden die de (ex-)partner in een negatief daglicht stellen. Intieme beelden, die eerder in volle vertrouwen waren gestuurd, kunnen misbruikt worden door ze verder te verspreiden. Een online dater kan valse foto's in diens profiel opnemen om een potentieel slachtoffer te misleiden, door via online conversaties vertrouwen op te wekken om uiteindelijk het slachtoffer op te lichten. Kortom, in het kader van digitaal partnergeweld kan het gebruik en misbruik van beelden een aanzienlijke rol spelen.

In het algemeen kan digitaal partnergeweld gedefinieerd worden als handelingen die worden gepleegd met behulp van technologie. Onder de noemer van digitaal partnergeweld vallen vormen van geweld die ofwel door de opkomst van technologie worden versterkt ("cyber-

¹ Michel Walrave is als gewoon hoogleraar digitale media en privacy verbonden aan het Departement Communicatiewetenschappen van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Hij is er woordvoerder van de onderzoeksgroep MIOS.

² Janneke M. Schokkenbroek is als doctoraatsonderzoeker verbonden aan de onderzoeksgroep IMEC-MICT van het Departement Communicatiewetenschappen en aan het Institute for International Research on Criminal Policy van de Faculteit Recht en Criminologie van de Universiteit Gent.

³ Aurélie Gilen is als doctoraatsonderzoeker verbonden aan de onderzoeksgroep MIOS van de Faculteit Sociale Wetenschappen en aan de onderzoeksgroep Overheid en Recht van de Faculteit Rechten van de Universiteit Antwerpen.

⁴ Koen Ponnet is professor aan het IMEC-MICT, Departement Communicatiewetenschappen van de Universiteit Gent.

⁵ Wim Hardyns is als hoogleraar Criminologie verbonden aan de Faculteit Recht en Criminologie van de Universiteit Gent en is als gastprofessor verbonden aan de Master Veiligheidswetenschappen van de Universiteit Antwerpen.

enabled” bv. stalking) of die zijn ontstaan door de opkomst van technologie (“*cyber-dependent*” bv. het verspreiden van seksueel getinte inhoud). Dit artikel focust op vormen van digitaal partnergeweld die zich kunnen afspelen in de drie fasen van relatievorming: dating geweld (m.n. vormen van geweld bij de eerste contacten tussen potentiële partners) en geweld gepleegd tijdens de relatie of na het beëindigen van de relatie (m.n. het proces van het beëindigen van de relatie of geweld tussen ex-partners). Al de handelingen die onder de noemer van “digitaal partnergeweld” vallen, zijn bedoeld om een potentiële of (ex-)partner schade te berokkenen of onder controle te houden (Watkins et al., 2016).

Digitaal partnergeweld wordt intussen ook erkend als een ernstige vorm van gendergerelateerd⁶ geweld. In de *Volodina t. Rusland* - zaken⁷, erkende het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat digitaal geweld in een (ex-)relationele context een deel van onmenselijke behandeling uitmaakt, conform artikel 3 EVRM, en op zich reeds een schending van het recht op privacy vormt, conform artikel 8 EVRM (Van de Heyning & Giacometti, 2022). Op lidstaten, in het bijzonder vervolgende en justitiële autoriteiten, rust dan ook een positieve verplichting om dergelijke klachten ernstig te onderzoeken, effectief te vervolgen en te bestraffen. In die context belichtte de eerste aanbeveling van de GREVIO⁸ bij het Verdrag van Istanbul de digitale dimensie van gendergerelateerd en intrafamiliaal geweld. De GREVIO-lidstaten werden aanbevolen om te investeren in ondersteuning van slachtoffers van digitaal (intrafamiliaal) geweld. Ook de EU legt de focus op online digitaal geweld. In het voorstel van richtlijn voor de bestrijding van gendergerelateerd en intrafamiliaal geweld nam de Commissie van de EU verschillende bepalingen op die relevant zijn voor digitaal intrafamiliaal geweld zoals digitale stalking, waaronder digitale surveillance, digitale belaging alsook de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden en voyeurisme (EU-Raad, 2023). Gezien het belang en de verscheidenheid van vormen van digitaal partnergeweld, bieden we in deze bijdrage een overzicht van de vormen van online geweld die in verschillende fasen van een relatie kunnen voorkomen en de stand van de kennis in dit domein. Het juridische kader en de strafbaarstelling van digitaal seksueel beeldmisbruik wordt in dit artikel niet behandeld. We refereren hiervoor naar het artikel van Van de Heyning et al. (2024) in deze editie van de Cahiers Politiestudies.

2. Typologie digitaal partnergeweld

Wanneer we het over (romantische) relaties hebben, kunnen volgens Knapp (1978) drie fasen in de relatieontwikkeling onderscheiden worden: het initiëren en ontwikkelen van de relatie (*development*), het onderhouden van de relatie (*maintenance*), en het (eventueel) beëindigen van de relatie (*dissolution*) (Schokkenbroek et al., 2023c). In elk van deze stadia kunnen digitale media een cruciale rol vervullen en worden gebruikt voor diverse vormen van geweldsuitingen.

⁶ Hoewel digitaal partnergeweld dikwijls geschaard wordt onder de collectieve noemer van gendergerelateerd geweld is het belangrijk om op te merken dat, in tegenstelling tot fysieke vormen van geweld, de disproportionele verhouding van mannelijke daders versus vrouwelijke slachtoffers niet altijd opgaat voor digitaal partnergeweld. Verschillende onderzoeken suggereren dat digitaal partner surveillance, één van de hier besproken vormen van digitaal partnergeweld, eerder wordt uitgevoerd door vrouwen en dat mannen hier eerder slachtoffer van zijn (e.g., Schokkenbroek et al., 2021), en ander onderzoek vond zelfs geen genderverschillen (Curry & Zavala, 2020)

⁷ In een zaak over intrafamiliaal geweld in Rusland benadrukte het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) de verantwoordelijkheid van de staat om personen te beschermen tegen cybergeweld. Dit houdt ook onder meer de publicatie van intieme foto's zonder toestemming in, maar eveneens stalking en intimidatie, en om een doeltreffend onderzoek naar deze daden uit te voeren (<https://merlin.obs.coe.int/article/9324>).

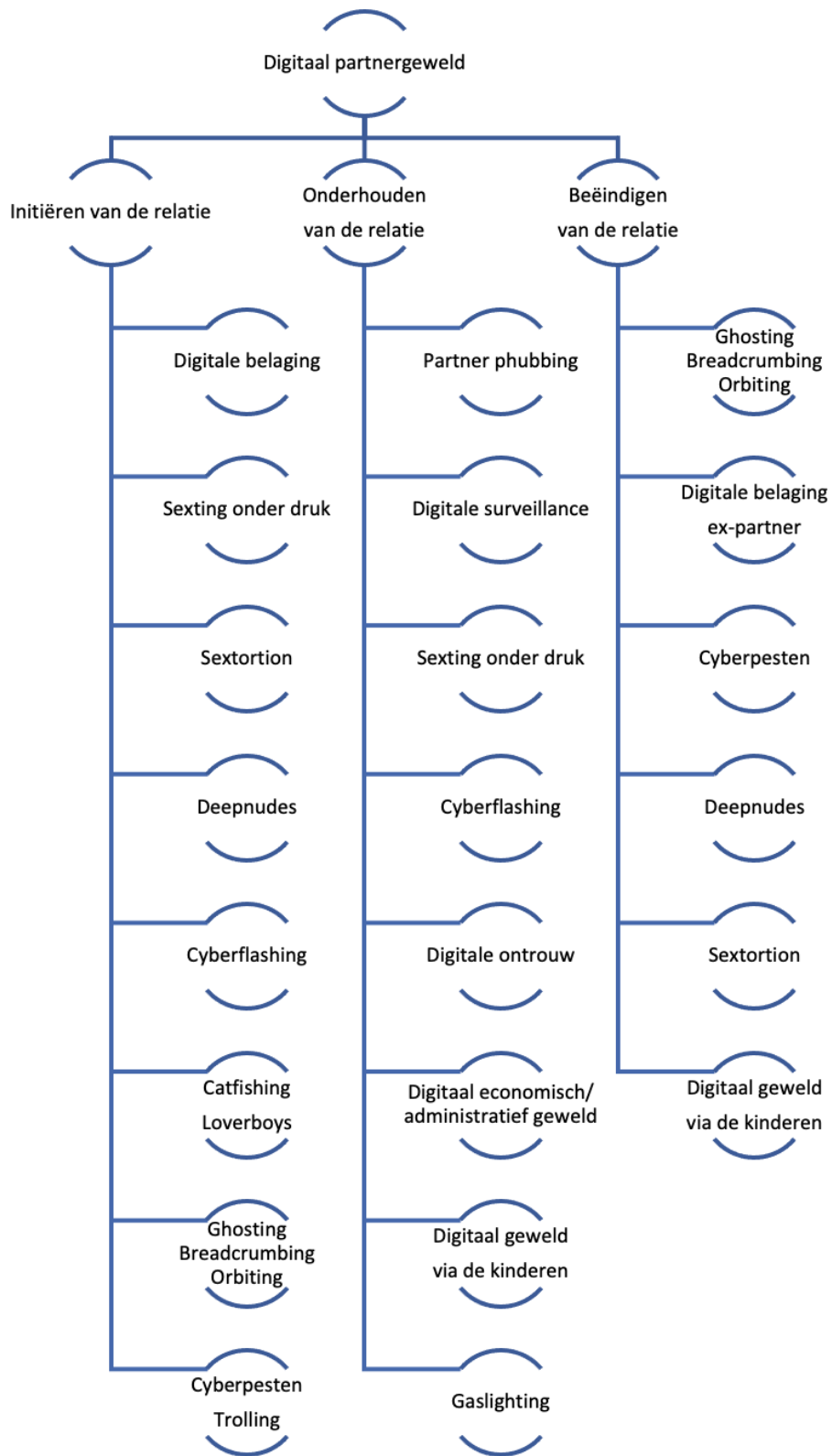
⁸ GREVIO is de onafhankelijke instantie van deskundigen die verantwoordelijk is voor het toezicht op de uitvoering van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en intrafamiliaal geweld (Verdrag van Istanbul) (<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>).

Development: De algoritmes die achter datingapps (bv. Tinder) schuilen hebben een enorme invloed op de matches die gebruikers krijgen en dus de eventuele contacten die ze leggen (Eichenberg et al., 2017). Online dating apps geven individuen toegang tot een grote en verspreide dating markt. Doordat de aangeboden markt zo groot is, zijn datingapps of websites vaak multifunctioneel. Zo kunnen deze apps gebruikt worden om een romantische relatie met iemand aan te gaan, maar evenzeer om seksueel plezier op te zoeken. Wanneer personen die elkaar via een datingapp ontmoeten een relatie proberen op te bouwen, wordt vaak vanuit de datingapp overgegaan naar andere online toepassingen die een chatfunctie aanbieden (bv. WhatsApp, Messenger, Snapchat, Instagram) om zo verder met elkaar te praten, te flirten, foto's uit te wisselen, informatie op te zoeken over degene met wie ze daten (bv. hobby's, vrienden) en, eventueel, af te spreken (Billedo et al., 2015).

Maintenance: Veel apps en websites bieden partners in een relatie de mogelijkheid om met elkaar te communiceren. Deze communicatie kan publiek zijn (bv. geliefden reageren op elkaars posts) of via één-op-één berichten plaatsvinden (Fox et al., 2014; Van Ouytsel et al., 2016). Partners kunnen op deze manier praten over hun dagelijkse activiteiten, behoeften, of zelfs relationele problemen. Digitale technologie kan ook gebruikt worden voor intieme communicatie, zoals sexting. Daarnaast geven online platforms koppels de kans om informatie te delen met anderen over hun relatie, bijvoorbeeld door foto's te posten of hun relatiestatus kenbaar te maken op hun sociale media accounts.

Dissolution: Digitale technologie en online beeldmateriaal kunnen ook een rol spelen bij het beëindigen van de relatie. Zo kunnen online platformen gebruikt worden om in contact te blijven met een ex-partner, bijvoorbeeld om te communiceren over de gevoelens die gepaard gaan met de relatiebreuk. Ook wanneer ex-partners geen toegang meer hebben tot elkaars profiel, blijft het mogelijk om op de hoogte te blijven van de activiteiten van de ex-partner, bijvoorbeeld via profielen van gemeenschappelijke vrienden (bv. het zien van foto's waar de ex-partner mee op staat). Onderzoek toonde aan dat wanneer individuen niet zelf beslisten om een romantische relatie te beëindigen, zij digitale technologie ook meer gebruiken om zich verder te informeren over de ex-partner. Dit laatste zorgt er vaak voor dat individuen minder snel over de ex-partner heen geraken. Digitale media kunnen echter in breakups ook een positieve rol spelen omdat ze verscheidene copingmogelijkheden aanbieden om het einde van de relatie te verwerken door bijvoorbeeld toegang te geven tot lotgenoten, blogs met ondersteunende berichten, contacten met vrienden en kennissen die steun verlenen (Eichenberg et al, 2017; Fox et al, 2014).

Hoewel digitale media zeker een positieve invloed kunnen hebben op daten en romantische relaties, kunnen zij ook op een schadelijke manier worden ingezet. In wat volgt presenteren we een overzicht van de verschillende manieren waarop digitale media misbruikt kunnen worden bij het initiëren van een relatie (in online communicatie in het algemeen en datingsites/-apps in het bijzonder), in gevestigde partnerrelaties, en bij de beëindiging van de relatie (en in de periode die hierop volgt). De verschillende vormen van geweld die we bespreken, worden samengevat in Figuur 1. In de digitale vormen van partnergeweld die hierna worden uiteengezet, gaan we ook in op de impact die dit volgens het slachtoffer heeft, welke coping mechanismen gehanteerd kunnen worden, inclusief hoe een beroep gedaan wordt op het persoonlijke sociale netwerk, politiediensten en eventuele andere professionele hulp.

Figuur 1: Typen digitaal partnergeweld (Gilbar et al., 2022; Schokkenbroek et al., 2023c; Timmons Fritz et al., 2018; Woodlock et al., 2020).

2.1. *Digitale belaging of cyberstalking*

Digitale belaging (of cyberstalking) is het herhaaldelijk en ongewenst sturen van berichten via digitale media om schade te berokkenen aan de ontvanger (Kaur et al., 2021). Het veelvuldig sturen van berichten kan gebeuren via interpersoonlijke digitale communicatie (bv. SMS, WhatsApp of andere instant messaging systemen, voicemails) of openbaar (bv. op sociaalnetwerksites)⁹. Daders worden door de online vormen van communicatie die ze gebruiken niet meer beperkt door tijd en ruimte om het slachtoffer te belagen. Soms worden digitale vormen van belaging gecombineerd met offline vormen. Zo is in verschillende onderzoeken reeds naar voren gekomen dat het excessief controleren van de activiteiten van partners gelinkt is aan offline psychologisch partnergeweld (Schokkenbroek et al., 2021) en zelfs fysiek partnergeweld (Zweig et al., 2013). De informatie verkregen via cyberstalking kan daders bijvoorbeeld helpen om hun partner offline verder te isoleren, of de verkregen informatie kan leiden tot confrontaties en conflicten, mogelijk met verbaal of zelfs fysiek geweld tot gevolg.

Onderzoek toont aan dat cyberstalking uit verschillende gedragingen kan bestaan, zoals een ongewenste contactopname via sociale media, het hacken van persoonlijke codes (bv. toegang tot laptop, gsm), het downloaden van persoonlijke documenten, of het slachtoffer de toegang tot online platformen ontzeggen (Mous, 2023). Daarnaast bestaat cyberstalking uit het sturen van intimiderende en denigrerende berichten. Ook kunnen derden ingeschakeld worden om over het slachtoffer te roddelen of belastende informatie te verzamelen. De dader kan ook valse informatie online delen om de reputatie van het slachtoffer te schaden. Tenslotte kan men ook persoonlijke informatie (bv. gsm-nummer, adres) van het slachtoffer online delen of virussen of spyware verzenden om op die manier schade te berokkenen (Mous, 2023).

Doordat de wetenschappelijke definities van cyberstalking onderling sterk verschillen, bestaan er tevens aanzienlijke verschillen in de gerapporteerde prevalentiecijfers van cyberstalking. In sommige studies worden prevalentiecijfers van ongeveer 20% gerapporteerd, terwijl in ander onderzoek prevalenties van ca. 40% gevonden werden (Tokunaga & Aune, 2015). Zo gaven in 2019 meer dan 100.000 personen in Nederland aan dat ze slachtoffer waren van (cyber)stalking (Mous, 2023). Onderzoek stelde ook vast dat vrouwen meer slachtoffer van cyberstalking zijn dan mannen (Reyns et al., 2012).

Uit onderzoek naar de impact van cyberstalking komt naar voren dat het slachtoffer zich achtervolgd, bespied, en onveilig kan voelen, en soms heeft het depressieve gevoelens tot gevolg (Morris et al., 2019). Onderzoek toont ook aan dat cyberstalking gepaard gaat met andere psychologische gevolgen zoals angstaanvallen, woede, zelfmoordgedachten, depressie en het zich onttrekken van sociale interacties (Short et al., 2014). Ondanks de psychologische impact van cyberstalking op slachtoffers, blijkt uit voorgaand onderzoek dat niet ieder slachtoffer naar de politie stapt (Torska, 2023).

2.2. *Digitaal seksueel geweld: sexting onder druk, cyberflashing, sextortion, het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud, deepnudes*

Ook seksueel geweld kan online plaatsvinden tussen (potentiële) partners. Digitaal seksueel geweld komt in verschillende vormen voor, zoals sexting onder druk, sextortion, het niet-

⁹ Artikel 145, § 3bis van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie, <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2005/06/13/2005011238/justel>

consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud, het ongevraagd ontvangen van dick pics ook wel “cyberflashing” genoemd, maar ook het maken en verspreiden van deepnudes.

Sexting onder druk komt voor wanneer de partner de andere partij ongewenste verzoeken stuurt om seksueel getinte inhoud te verzenden waarbij deze persoon zich onder druk gezet voelt (Lunde & Joleby, 2023). Sextortion treedt op wanneer er gedreigd wordt om seksueel getinte beelden van het slachtoffer te verspreiden tenzij het slachtoffer voldoet aan bepaalde eisen (bv. meer seksueel getinte beelden sturen, geld) (O'Malley & Holt, 2020).

Het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte beelden werd reeds eerder gemeten in onderzoek in Vlaanderen bij 2819 jongeren (15-25-jarigen) (Walrave et al., 2023). Ongeveer een derde (31.9%) van de jongeren gaf aan al ooit een naaktfoto of seksueel getinte inhoud te hebben verspreid zonder medeweten of toestemming van degene die hierop is afgebeeld. De studie stelde vast dat 3% meldt dat ze al ooit seksueel getinte inhoud hebben verspreid doordat ze deze gekocht hadden van iemand anders en 3% gaf ook aan dit soort materiaal op het darkweb terug te vinden. Een kwart (25.8%) van de bevroegde jongeren gaf dan weer aan zelf slachtoffer te zijn geweest van het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud (Walrave et al., 2023). Uit een recent vragenlijstonderzoek bij Vlaamse jongvolwassenen bleek dat 63.9% van de respondenten ooit al eens een naaktbeeld doorgestuurd had gekregen zonder de toestemming van de initiële verzender. Daarnaast gaf 22.5% van de respondenten aan dat zij zelf al eens zonder toestemming van de verzender seksueel getinte inhoud hadden doorgestuurd dat eigenlijk enkel voor hen bestemd was (Schokkenbroek et al., 2023d).

Cyberflashing, of het niet-consensueel verzenden van seksueel getinte inhoud, vaak dick pics, kan ook tussen partners optreden net als het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud. Cyberflashing werd in België (bij 15-25-jarigen) onderzocht in opdracht van het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Uit het onderzoek bleek dat 37% van de respondenten aangaf al eens een dick pic te hebben ontvangen. Dit percentage ligt significant hoger bij vrouwen (51%) dan bij mannen (23%). Slechts 17% van het totaal aantal respondenten gaf aan daar om gevraagd te hebben. Dus 20% van de jonge respondenten ontving ongevraagd een dick pic. De helft van de respondenten die een dick pic hebben ontvangen gaf aan dat ze de verstuurder niet persoonlijk kenden. Vooral vrouwen kregen foto's van mensen die ze niet kenden. Daarom vormt het ongevraagd ontvangen van dick pics een vorm van seksueel geweld (Van de Maele et al., 2023).

Aan de mannelijke respondenten werd gevraagd of ze zelf al een dick pic hadden verstuurd. Zo'n 27 % meldt dit te hebben gedaan, waarvan de meerderheid van de verstuurders meerderjarig was. Van de respondenten gaf 14% aan zo'n beeld te hebben verstuurd zonder hierover vooraf gesproken te hebben met de ontvanger. De meest aangehaalde redenen voor het versturen van deze beelden is het opwinden van de ontvanger of om te flirten met de ontvanger. Daarnaast worden dergelijke beelden veelal verstuurd voor hun eigen seksuele opwinding of in de hoop om zelf ook soortgelijke inhoud terug te krijgen. Sommige respondenten verstuurden deze beelden als grap. Bepaalde respondenten hebben een kwaadwillige insteek. Ze geven aan dick pics te hebben verstuurd om de ontvanger te intimideren of te pesten (Van de Maele et al., 2023).

Deepnudes zijn een vorm van deepfakes waarbij softwaretechnologie (gebaseerd op deep machine learning en artificiële intelligentie) wordt gebruikt om vals beeldmateriaal te creëren. Deze technologie zorgt ervoor dat seksueel expliciet materiaal wordt gecreëerd waarbij het gezicht van het slachtoffer digitaal gemonteerd wordt op (vaak) een naakt lichaam zonder de

toestemming van het slachtoffer (Szyf, 2023; Van der Nagel, 2020). De makkelijke toegankelijkheid tot deze technologieën zorgt ervoor dat er een overvloed van deepnudes online circuleert aangezien iedereen die zich in de digitale sfeer bevindt, een potentieel slachtoffer is (Floridi, 2018). Onderzoek bij jongeren (15-25 jarigen) toonde aan dat 12,8% een app kende die deze deepnudes creëert. Van deze subgroep jongeren die dergelijke apps kennen, gebruikte 60,5% reeds een app om deepnudes mee te creëren (Walrave, 2023). Deepnudes kunnen worden gecreëerd of verspreid in de kennismakingsfase wanneer de andere het contact wil verbreken of ook uit wraak na het beëindigen van een relatie.

Onderzoek focuste zich tot nu toe vooral op de psychologische gevolgen van het niet-consensueel verspreiden van seksueel getinte inhoud en cyberflashing. De helft van deze slachtoffers gaf aan dat ze zich nerveus, schuldig, beschaamd, angstig, hulpeloos en boos voelen. Zo'n 30% van de slachtoffers vroeg advies en steun van vrienden, gevolgd door hun ouders (26.8%), leerkrachten en andere slachtoffers (18.4%), mentale gezondheidsmedewerkers en/of de huisarts (10%). Slechts 7.9% stapte naar de politie (Walrave et al., 2023). Bovendien worden slachtoffers vaak omwille hiervan gepest, ondervinden ze moeilijkheden in hun professionele leven, gaan ze zich terugtrekken van sociale media en ervaren talrijke emotionele gevolgen zoals vertrouwensproblemen, depressie, en angsten. Jongeren wiens seksueel getinte beelden verder werden verspreid, voelden een verlies van controle over hoe de beelden verder verspreid zullen worden en wie uiteindelijk de beelden te zien krijgt (Bates, 2017).

Ook slachtoffers van cyberflashing ervaren gevoelens van woede, walging en irritatie. Ontvangers van dick pics geven ook aan nerveus en bang te zijn, sommigen voelen zich hulpeloos en prikkelbaar (Van de Maele et al., 2023).

2.3. *Digitale surveillance*

Bij het surveilleren van de partner via digitale media, worden de verplaatsingen en activiteiten van de partner gecontroleerd. Dit kan door op de smartphone van het slachtoffer een tracking app te installeren, het gebruiken van GPS tracking tags (die in kleding of persoonlijke bezittingen van het slachtoffer worden aangebracht), het herhaaldelijk bellen of sturen van tekstberichten om de locatie/activiteit van de partner na te gaan, en het installeren van spyware op de smartphone en/of computer van het slachtoffer om berichten te kunnen lezen en de agenda te kunnen bekijken. Ook zonder technologische middelen kan surveillantie plaatsvinden wanneer het slachtoffer door de partner gedwongen wordt om wachtwoorden van bijvoorbeeld sociale media accounts of e-mail te delen om zo toegang te krijgen tot de persoonlijke berichten, agenda en andere inhoud.

Nieuwe technologische ontwikkelingen zoals smarthometoestellen, bieden tevens nieuwe mogelijkheden voor partner surveillance. Uit een studie in Vlaanderen bleek dat 20,3% van de Vlamingen thuis een smarthome toestel heeft, zoals een smarthome camera of speaker (Dereymaeker et al., 2023). In datzelfde onderzoek kwam naar voren dat in reactie op verschillende scenario's waarbij smarthome toestellen gebruikt werden om hun partner te controleren, 50% tot 81% van de respondenten dit gedrag onaanvaardbaar vindt. Daarentegen reageerden 13% tot 28% van de respondenten onbeslist op de diverse scenario's, en 5% tot 21% van de respondenten gaf aan dat zij het gebruik van smarthome toestellen voor partner surveillance aanvaardbaar vinden in het beschreven scenario.

Hoewel de meeste Vlamingen het onaanvaardbaar lijken te vinden om technologie te gebruiken om de activiteiten van hun partner te controleren, blijkt uit diverse vragenlijstonderzoeken dat digitale partner surveillance behoorlijk frequent voorkomt. Zo bleek dat uit een representatieve steekproef van Vlaamse volwassenen meer dan 45% ooit slachtoffer was van digitale partner surveillance, en dat 42% zelf al ooit technologie had gebruikt om te controleren wat hun partner aan het doen was en met wie (Schokkenbroek et al., 2021). In een ander onderzoek dat werd uitgevoerd tijdens de corona lockdown in het voorjaar van 2021 kwam naar voren dat 34% van de Vlaamse volwassenen in de steekproef technologie had gebruikt om hun partner's sociale media accounts, e-mails, en andere online activiteiten te controleren (Schokkenbroek et al., 2022).

2.4. Digitaal economisch/financieel en administratief geweld

Economisch geweld omvat gedragingen die ervoor zorgen dat er controle wordt uitgeoefend op het vermogen van het slachtoffer om middelen te verwerven, te gebruiken en te onderhouden, waardoor hun economische zekerheid en het vermogen om in de eigen onderhoud te voorzien, bedreigd wordt (Adams et al., 2008; Sabina, 2013; Stylianou, 2018). De dader oefent als het ware controle uit op wat het slachtoffer kan of wil op economisch vlak. Voorbeelden hiervan zijn het belemmeren van toegang tot de bankrekening, het belemmeren van toegang tot online communicatietools, en volledige controle over het financiële plaatje van het slachtoffer. In de eerste aanbeveling bij het Istanbul Verdrag benadrukte de GREVIO dat economisch geweld niet alleen negatieve gevolgen heeft voor de fysieke gezondheid van slachtoffers, zoals het risico op armoede en verminderde toegang tot gezondheidszorg, maar ook het welzijn en de onafhankelijkheid van het slachtoffer aantast en bijgevolg hun psychologische integriteit (GREVIO, 2021).

Binnen offline partnergeweld bestaan er drie vormen van economisch geweld (Postmus et al., 2015; Stylianou et al., 2013) die ook online kunnen plaatsvinden. Ten eerste, onderscheidt men *economische controle*. De partner geeft geen toegang tot financiële informatie en diensten die het gezin gebruikt waardoor de persoon geen eigen financiële keuzes kan maken. Ten tweede, kan ook *sabotage van werkgelegenheid* voorkomen: ervoor zorgen dat het slachtoffer geen werkgelegenheid heeft of kan behouden door bijvoorbeeld compromitterende informatie of (intieme) beelden te verspreiden die een impact kunnen hebben op hoe de partner als werknemer wordt gepercipieerd. Daarnaast kunnen ook bestanden, waaronder werkdocumenten, maar ook andere digitale werkinstrumenten, gesaboteerd worden om de partner op die manier professioneel schade te berokkenen. Ten derde, stelt men ook *economische uitbuiting* vast. Er intentioneel voor zorgen dat de financiële bronnen van het slachtoffer uitgeput worden. Dit houdt bijvoorbeeld in dat geld van de partner gestolen wordt, een kredietovereenkomst gesloten wordt bij de bank zonder kennisgeving of toestemming van het slachtoffer, leningen of de huur niet betalen, facturen op de naam van het slachtoffer of hun kinderen plaatsen zonder toestemming van deze(n), en het vernietigen van bezittingen van het slachtoffer.

Door de toegenomen digitalisering van het dagelijkse leven, zorgt technologie ervoor dat nieuwe vormen van economisch geweld voorkomen. Zo gebeurt toegang tot online banking soms via één e-mailadres, wachtwoord of verificatietool. Het is gemakkelijk voor de dader om het slachtoffer geen toegang hiertoe te geven door deze informatie geheim te houden. Hierbij kunnen aansluitend vormen van “financiële ontrouw” plaatsvinden. Hiermee bedoelt men gedrag dat gelinkt is met financiële transacties waarvan de persoon kan verwachten dat die zouden worden afgekeurd door de partner en waarbij het gependeerde bedrag en motief niet aan de partner worden meegedeeld (Garbinsky, 2019). Zo kan één van de partners aankopen

doen zonder medeweten van de andere, om conflicten te vermijden. Wanneer deze uitgave uitkomt, kan dit het vertrouwen van de partner schaden en leiden tot discussies. Omdat relationele conflicten over geld vaker voorkomen, zijn ze mede een belangrijke oorzaak van echtscheidingen geworden (Papp et al., 2009). Gezien financiële transacties in toenemende mate digitaal zijn en enkel toegankelijk via een pincode, kunnen heimelijke aankopen, geld storten aan anderen, zonder medeweten van de partner gebeuren (Garbinsky et al., 2019). Een andere vorm van economisch geweld is gemeenschappelijk geld inzetten op online goksites zonder medeweten van de partner (Penzeymoog & Slakoff, 2021). Daarnaast zijn ook andere situaties mogelijk. Een persoon kan, zonder medeweten van de partner, geld opzij zetten om de eigen (financiële) veiligheid te waarborgen, om financieel sterker te staan wanneer men de partner verlaat (Garbinsky et al., 2019).

Administratief geweld houdt in dat de dader het juridische en administratieve systeem gebruikt of manipuleert om zo het slachtoffer te controleren, emotionele of financiële schade te veroorzaken bij het slachtoffer, bv. rechtbanken of kindbescherming organisaties proberen te manipuleren, wat ook kan gezien worden als digitaal geweld via de kinderen. (Berger et al., 2016).

2.5. Digitaal geweld via de kinderen

Digitale media kunnen ook ingezet worden tegen de partner of ex-partner waarbij de kinderen op een actieve of passieve manier betrokken worden bij deze vormen van digitaal partnergeweld. De partner kan proberen om het kind van de (andere) ouder te vervreemden (*parental alienation*), door het beeld dat het kind heeft van de ouder te manipuleren, de emotionele band trachten te beschadigen, door de ouder te kleineren of valse informatie te verspreiden.

De andere ouder kan worden gedemoniseerd als een ouder die de liefde, het respect en de aandacht van het kind niet waard is (Kruk, 2018). Het negatief beïnvloeden van dit beeld dat het kind heeft van de ouder, kan niet alleen leiden tot oudervervreemding maar ook ouderverstoting (Johnston & Sullivan, 2020). Het kind kan ook (intensief) beïnvloed worden om kamp te kiezen tegen de andere ouder of voogd. Naast de impact op de (ex-)partner kunnen deze vormen van geweld ook een belangrijke invloed hebben op de ontwikkeling, het emotioneel en het mentaal welzijn van het kind dat hierin betrokken wordt (Woodlock et al., 2020)

Pogingen om kinderen te manipuleren om hen tegen de aangevallen ouder te keren, kunnen via digitale media (via sms'jes, WhatsApp berichten, etc.) gemakkelijker zijn en sneller gebeuren vergeleken met offline strategieën. In sommige gevallen kunnen kinderen gedwongen worden om deel te nemen aan het online geweld tegen de ouder die het slachtoffer is. Dit kan betekenen dat de kinderen schadelijke berichten moeten sturen, worden beïnvloed om valse informatie te verspreiden of andere vormen van online pesterijen moeten uitvoeren (Katz et al., 2020). Het kind kan ook een 'drukkingsmiddel' zijn om bij de (ex-)partner iets te bekommen door het dreigen met het in vraag stellen van de voogdij of bezoekrecht. Door het bespioneren van de (ex-)partner (eventueel via de kinderen en/of hun sociale media accounts) kunnen eventueel argumenten gevonden worden die, bijvoorbeeld bij echtscheidingen, het hoederecht of ouderlijk gezag in gevaar kunnen brengen of tot andere nadelen voor de (ex-)partner kunnen leiden (Baker & Darnall, 2006).

Kinderen kunnen ook ingezet worden om de (ex-)partner te bespioneren, door in een persoonlijke bezitting van het kind een digitale tag te integreren om zo de verplaatsingen van het kind (en dus eventueel de ouder) te kunnen volgen. Dit leidt tot onder meer schendingen van de privacy van de partner en van het kind, waarbij informatie over de verplaatsingen en tijdsbestedingen zonder medeweten verzameld kan worden om de (ex-)partner te controleren en eventueel ook bepaalde informatie tegen de (ex-)partner te gebruiken (Mavoa et al., 2023).

Ook het fenomeen sharenting, waarbij ouders informatie (in woord en/of beeld) online meedelen over het kind en hun activiteiten met het kind, kan ook in deze context tot misbruik leiden. Door overmatig op sociale media leuke activiteiten die men doet met het kind te communiceren, kan men proberen om in competitie te treden met de (ex-)partner en willen tonen dat men zelf een ‘goede’ of ‘betere’ ouder is. Men wil zich meten tegen de andere ouder en op die manier de (ex-)partner treffen (Walrave, 2023).

2.6. *Catfishing & loverboys*

Steeds meer jongeren en volwassenen gebruiken datingsites en apps voor het zoeken naar een datingpartner of casual seks. Zo’n drie op de tien volwassenen geven aan dat ze al een datingapp gebruikt hebben, dit stijgt tot de helft bij 18- tot 29-jarigen (Trepte & Masur, 2023). Terwijl dit nieuwe kansen biedt voor het ontmoeten van potentiële partners, leidt dit ook tot gamificatie van dating waarbij de waarde of toewijding van individuen met betrekking tot de online contacten vermindert en de ontbinding van de relaties kan versnellen. Het feit dat de communicatie online verloopt, kan leiden tot ontremming (zogenoemd het *online disinhibition effect*¹⁰; Suler, 2004) om informatie aan de ander toe te vertrouwen of om aspecten van diens identiteit anders voor te stellen. Dit wordt ook in verband gebracht met *catfishing*, wat gedefinieerd wordt als het zich valselijk voordoen tegenover een potentiële romantische partner (bv. door valse foto’s of andere persoonsgegevens), zonder de intentie om de ander ooit te ontmoeten (Mosley et al., 2020).

In een recent vragenlijstonderzoek, uitgevoerd bij 392 jong volwassen dating app gebruikers in Vlaanderen, kwam naar voren dat bijna 10% van de respondenten al eens iemand had gecatfished via een online dating app of website. Wanneer aan hen gevraagd werd waarom zij aan catfishing deden, gaven de meeste catfishers aan dat zij dit deden uit eenzaamheid, verveling, of om een bepaalde fantasie te bevredigen door zich voor te doen als iemand anders. Hoewel de meeste motivaties om aan catfishing te doen vrij onschuldig lijken, gaf bijna 15% van de catfishers aan dat zij aan catfishing deden om geld te verdienen door anderen op te lichten (Schokkenbroek et al., 2023a). Dit wordt bevestigd door ander onderzoek van Lauckner en collega’s waarin naar voren kwam dat, in sommige gevallen, het doel van catfishing is om online contacten te verleiden en te misleiden, soms met financiële doeleinden (Lauckner et al., 2019).

Ook andere doeleinden kunnen achter de misleiding schuilen. Bij loverboys gaat de dader het slachtoffer stapsgewijs (bijvoorbeeld via online communicatie in dating apps of sociale media) beïnvloeden om emotionele afhankelijkheid te stimuleren en uiteindelijk het slachtoffer tot prostitutie of andere illegale activiteiten te dwingen. Het stopzetten van deze (afhankelijkheids)relatie is moeilijk voor het slachtoffer, aangifte doen nog meer. Niet alleen

¹⁰ Volgens Suler (2004) leiden bepaalde kenmerken van digitale communicatie soms tot ‘ontremming’, het feit dat bepaalde internetgebruikers minder remmingen voelen wanneer ze online communiceren, in vergelijking met offline communicatie. Dit wordt het ‘online disinhibition effect’ genoemd.

door de hoge mate van invloed die de dader uitoefent op het slachtoffer, maar ook de schaamte dat men in de val getrapt is, het taboe dat leeft rondom slachtofferschap van loverboys, maar ook het moeilijk emotioneel kunnen loskomen van de dader (Köner, 2022). Het actieterrain van loverboys is vaak datingapps of sociaalnetwerksites waarin ze persoonlijke informatie van hun potentieel slachtoffer terugvinden, en in verschillende fasen van de kennismaking (en manipulatie) hierop kunnen inhaken om de band te vernauwen. Loverboys kunnen zo inspelen op persoonlijke problemen die het slachtoffer toevertrouwt. Sommige gebruikers van digitale media voelen namelijk minder remmingen wanneer ze online communiceren (Suler, 2004). Ze durven meer over zichzelf prijsgeven (bv. het delen van persoonlijke informatie, maar ook het sturen van intieme foto's), wat in een latere fase tegen het slachtoffer gebruikt kan worden of als chantagemiddel wordt ingezet.

Deze en andere vormen van misleiding in online dating hebben een belangrijke psychologische impact op het slachtoffer, waaronder stress, isolement en onzekerheid (Whitty & Buchanan, 2015). Net omwille van onder meer deze impact, pleiten zowel organisaties die slachtoffers bijstaan als wetenschappelijke onderzoekers om de term 'loverboy' te verlaten, gezien het voor sommigen een neutrale of zelfs positieve connotatie kan hebben. Wanneer jongeren het doelwit zijn, spreekt men van tienerpooiers of modern pooierschap (Bovenkerk et al., 2006).

2.7. Ghosting, maar ook orbiting en breadcrumbing

Digitale media kunnen ook ingezet worden om de relatie te beëindigen. Eén strategie voor relatiebeëindiging die via digitale technologie kan plaatsvinden is *ghosting*. Ghosting wordt omschreven als het eenzijdig stopzetten van de digitale communicatie (tijdelijk of permanent) in een poging de toegang tot de persoon te ontzeggen waardoor de relatie (plotseling of geleidelijk) wordt verbroken (LeFebvre et al., 2019). Hierbij wordt vaak ook geen uitleg gegeven waarom de relatie stopgezet wordt. Ghosting komt zowel voor tijdens online dating als bij partners die elkaar al een tijd kennen (Navarro et al., 2020). In het hedendaagse dating landschap is ghosting een dikwijls toegepaste strategie om de (dating)relatie te beëindigen. Zo bleek uit een literatuuronderzoek dat 5% tot 85% van respondenten aangaf ooit te zijn gghost, en dat bijna 10% tot meer dan 50% van de respondenten aangaf zelf ooit iemand te hebben gghost (Schokkenbroek et al., 2023b). Hier zit enige overlap tussen: Individuen die gghost zijn, zouden ook eerder zelf iemand ghosten (Navarro et al., 2021). Hoewel ghosting veel voorkomt, kan het (ernstige) schadelijke gevolgen hebben bij de persoon die gghost wordt. Zo kwam in verschillende studies naar voren dat ghosting kan leiden tot verlaagd zelfbeeld, wantrouwen in anderen, en in extreme gevallen zelfs depressie (LeFebvre & Fan, 2020; Timmermans et al., 2021).

In sommige gevallen blijft er een bepaalde dynamiek bestaan tussen de ghoster en degene die gghost wordt. Zo kan het zijn dat de ghoster nog altijd de activiteiten blijft opvolgen van de persoon die gghost is, bijvoorbeeld door social media inhoud op te volgen en (sporadisch) te reageren (bv. liken of sharen van posts van de ex-partner). Dit wordt ook wel *orbiting* genoemd, waarbij de ghoster dus 'in the orbit' van de ex-partner blijft (Pancani et al., 2021). In vergelijking met ghosting kunnen slachtoffers van orbiting meer moeite hebben om het einde van de relatie te erkennen en te verwerken, aangezien de sporadische signalen van de andere persoon tot verwarring kunnen leiden (Pancani et al., 2022).

Breadcrumbing, ten slotte, is een strategie waarbij de persoon af en toe interageert met de (voormalige) partner, bijvoorbeeld door een sms'je te sturen of een bericht via een instant message systeem, als sporadische 'broodkruimels', maar zonder het antwoord op te volgen of

de conversatie verder te zetten (Khattar et al., 2023). Bij deze vorm van ghosting komt de ghoster steeds terug, net vaak en lang genoeg om de partner aan het lijntje te houden (Rodríguez-García et al., 2021). Er bestaat nog maar weinig wetenschappelijk onderzoek naar breadcrumbing, maar ook deze vorm van relatiebeëindiging blijkt (ernstige) negatieve gevolgen teweeg te brengen bij de partner die aan het lijntje wordt gehouden (Navarro et al., 2020).

2.8. Cyberpesten en trolling

Digitaal pesten omvat herhaaldelijke, intentionele vormen van agressie via digitale media, meestal tegenover een slachtoffer dat zich moeilijk kan verdedigen (Smith et al., 2008). Verschillende vormen van cyberpesten kunnen onderscheiden worden: direct en indirect. Bij directe vormen rekent men het herhaaldelijk sturen van agressieve berichten via social media of andere digitale communicatiemiddelen. Bij indirecte vormen rekent men het negeren van iemand, het verspreiden van geruchten (Langos, 2012).

Beide vormen van online pesten kunnen tevens voorkomen in datingapps en tussen partners in een vaste relatie. Uit onderzoek van het datingplatform Tinder blijkt dat 38% vrouwen en 26% mannen melden dat ze gepest werden via de app (Prasad, 2021). Deze vorm van agressie kan in het eerste stadium van de relatievorming maar ook in de eindfase voorkomen, waarbij ook naast de oorspronkelijke dader bijkomende personen aangezet kunnen worden om het slachtoffer te pesten.

Bij trolling heeft degene die online communiceert de intentie om provocatief, aanvallend, en soms zelfs bedreigend te zijn om aan te zetten tot conflict en het slachtoffer angst in te boezemen (Buckels et al., 2014; March et al., 2017). In de context van online dating kan dit de vorm aannemen van vragen die off topic zijn, onverwachte antwoorden op een vraag die gesteld wordt, maar ook provocerende opmerkingen die seksueel getint zijn (Kavroulaki, 2022).

Tussen partners in een vaste relatie kan cyberpesten verschillende vormen aannemen. Direct cyberpesten kan plaatsvinden via de één-op-één digitale communicatie tussen partners, bijvoorbeeld door beledigingen of zelfs bedreigingen te sturen via messaging apps zoals WhatsApp of via direct messaging op sociale media (Leisring, 2019). Eerder onderzoek wees uit dat verbale agressie via digitale communicatie vaak voor kan komen tussen partners. Zo bleek uit een studie bij universiteitsstudenten dat 93% van de studenten al eens digitale verbale agressie (bv. vloeken en beledigen) had meegemaakt met hun partner, en ongeveer 12% van de studenten gaf aan ooit al bedreigingen te hebben ontvangen of zelf te hebben geuit naar hun partner (Leisring & Giumetti, 2014). Indirect cyberpesten komt ook voor in gevestigde relaties, bijvoorbeeld door via digitale communicatie geheimen van of kwetsende grappen over de partner te delen met anderen, door met opzet een onflatterende foto van de partner te posten, of door quotes of muzieknnummers op sociale media te posten die een indirecte aanval op de partner symboliseren (Borrajo et al., 2015).

2.9. Partner phubbing

Partner *phubbing* is de mate waarin een persoon afgeleid is door of geconcentreerd is op de eigen smartphone, ten nadele van de partner die genegeerd wordt tijdens een conversatie of andere activiteit (Chotpitayasunondh & Douglas, 2016). Phubbing komt redelijk vaak voor. Uit een vragenlijstonderzoek in België blijkt dat een ruime meerderheid van de respondenten (91.3% vrouwen en 89.3% mannen) aangaf dat ze minstens één keer in de twee weken voorafgaand aan het onderzoek gephubd waren door hun partner (Schokkenbroek et al., 2022).

Onderzoek heeft aangetoond dat de partner die gehubd wordt negatieve gevolgen kan ondervinden zoals onzekerheid (o.a. over de relatie) en angst, wat een impact kan hebben op het zelfbeeld van de partner die gehubd wordt alsook de relatie zelf (Beukeboom & Pollmann, 2021; Wang et al., 2021). Zo hebben partners die phubbing ondergaan een lagere relatiesatisfactie, omdat hun partner minder aandacht aan hen besteedt en minder responsief is (Beukeboom & Pollmann, 2021). Daarnaast heeft eerder onderzoek aangetoond dat phubbing kan leiden tot digitale partner surveillance. Wanneer de gehubde partner zich minder gehoord en gevalideerd voelt door de phubbing partner kan dit ertoe leiden dat de gehubde partner gebruikmaakt van sociale media en andere technologische middelen om de online en offline activiteiten van de partner na te gaan om zo mogelijke redenen voor het phubben te ontdekken (Schokkenbroek et al., 2022). Deze link tussen phubbing en digitale partner surveillance wordt verder verklaard door onderzoek van David en Roberts (2021), die in verschillende studies bewijs vonden dat phubbing gevoelens van romantische jaloezie en onzekerheid over mogelijke ontrouw teweeg kan brengen bij de gehubde partner.

2.10. Digitale ontrouw

Met digitale ontrouw bedoelt men dat individuen die al een vaste relatie hebben, synchrone digitale contacten (d.i., directe, gelijktijdige communicatie) of asynchrone digitale contacten (d.i., berichten die met tussenpozen gedeeld worden) aangaan met anderen met het oog op relationele en/of seksuele doeleinden (Mao & Raguram, 2009; Vossler, 2016). Met online vormen van ontrouw bedoelt men cybersex (voorbeeld van een synchrone daad), het uitwisselen van intieme beelden (sexting) (voorbeeld van een asynchrone vorm), online daten of flirten, samen online porno kijken. Ondanks het feit dat deze daden virtueel plaatsvinden, worden ze veelal door de partner die de ontrouw ondervindt, aangevoeld als reële daden van ontrouw die kunnen leiden tot relationele problemen (Whitty & Quigley, 2008). Eerder onderzoek stelde reeds een genderverschil vast in wat als (online) ontrouw wordt gepercipieerd en als daden die destructief kunnen zijn voor de relatie en een emotionele impact hebben op de partner die zich bedrogen voelt (Muscanell et al., 2013). Datingapps en andere online tools bieden individuen in een relatie veel mogelijkheden om anderen te leren kennen, wat eventueel kan leiden tot (digitale) ontrouw. In dit verband stelde recent onderzoek vast dat 65% van Tinder gebruikers reeds een vaste relatie hebben of getrouwd zijn (Vera Cruz et al., 2023).

2.11. Gaslighting

Gaslighting is een vorm van psychologisch en emotioneel misbruik waarbij de partner het slachtoffer laat geloven dat deze “gek” is. Dit houdt in dat de “gaslighter” het slachtoffer zal manipuleren door allerlei technieken toe te passen zoals ontkenning, liegen en misleiding (March et al., 2023). Hierdoor twijfelt het slachtoffer vaak aan zichzelf en diens capaciteit om de realiteit te vatten zoals ze in werkelijkheid is (Hailes & Goodman, 2023). Zelfs in de periode na de relatiebreuk is het zelfvertrouwen aangetast waarbij slachtoffers blijven denken dat het hun schuld is of dat zij de oorzaak van het gepleegde geweld zijn. Slachtoffers zoeken allerlei manieren om dit zelfvertrouwen terug op te krikken (bv. het wegduwen van ongewilde gedachten zoals “het is mijn fout” en steeds opnieuw zichzelf te laten wennen aan het idee dat de “gaslighter” degene was die manipuleerde). Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers verschillende gevolgen ondervinden zoals aanhoudende angsten, post-traumatisch stress stoornis en paniekaanvallen (Hailes & Goodman, 2023).

3. Hulpzoekend gedrag en de rol van politie

Aangezien deze vormen van cybergeweld fysieke, psychologische en emotionele schade kunnen berokkenen, zoeken sommige slachtoffers hulp en steun bij diverse actoren. Studies stellen echter vast dat digitaal partnergeweld door sommigen genormaliseerd wordt en niet als schadelijk gezien wordt door degenen die het ervaren of de daden stellen (Borrajo et al., 2015; Lucero et al., 2014). Onderzoek stelde bijvoorbeeld vast dat jongeren en jongvolwassenen bepaalde gedragingen niet als vormen van geweld erkennen, bijvoorbeeld bepaalde gedragingen om controle uit te oefenen of bepaald gedrag uit jaloezie (Rebollo-Catalan & Mayor-Buzon, 2020). Daarnaast wordt het checken van de smartphone van de partner en andere digitale berichten soms bij jongvolwassenen gezien als veelvoorkomend gedrag (Stonard et al., 2017). Daarom kunnen bepaalde vormen van geweld onder de radar blijven van de directe omgeving omdat zij die het doelwit zijn van vormen van digitaal geweld, die niet als dusdanig erkennen en niet om hulp zoeken.

Voor slachtoffers die wel hulp zoeken, kan de zoektocht naar externe hulp (vrienden, familie, politie, hulporganisaties) een uitdaging zijn, bijvoorbeeld uit angst voor victim-blaming (bv. in het geval van het niet-consensueel verder doorsturen van een sext of bij sextortion). Het invoeren van hulp kan echter ook een vorm van coping zijn en een belangrijke rol vervullen in het omgaan met het slachtofferschap. Onderzoek in België peilde reeds naar welke netwerken slachtoffers grijpen na het verspreiden van seksueel getinte inhoud. Ze zoeken hulp en advies bij het *informele netwerk* (bv. ouders, familie, vrienden), het *formele netwerk* (bv. politie, huisartsen, psychologen, psychotherapeuten, kinesist, of de spoedgevallen (bv. bij acute aanval van stress)), maar ook *gespecialiseerde organisaties* (bv. CAW (Centrum voor Algemeen Welzijnswerk), CLB (Centra voor Leerlingenbegeleiding), Child Focus, Sensoa, Awel, BodyGuard, Le Conseil Supérieur de l'Éducation aux Médias, Infor Jeunes, Collectif contre les violences familiales et l'exclusion, SOS Viol, Service d'Écoute et d'Orientation Spécialisé, vluchthuizen) (Drieskens & Demarest, 2013; Walrave et al., 2023).

Digitaal partnergeweld wordt mogelijk gemaakt door het gebruik van online platformen, waaronder sociale media. Om het geweld te verminderen of te voorkomen, nemen slachtoffers vaak digitale beveiligingsmaatregelen om zichzelf te beschermen. Maar evenzeer na het geweld kan het gebeuren dat slachtoffers wantrouwen hebben ten opzichte van het gebruik van online platformen en zich als het ware afsluiten van online communicatiemiddelen. Hierdoor verliezen ze echter ook de steun die ze kunnen krijgen van hun online netwerk. Op deze manier ontstaat er dus een vorm van digitale uitsluiting (een vorm van “silencing”). Met andere woorden, slachtoffers geven vaak niet toe slachtoffer te zijn (geweest) uit angst dat ze relaties en vriendschappen zouden verliezen of uit angst dat het geweld erger zou worden (Karakues & Göncü-Köse, 2023). Het is belangrijk om eveneens deze aspecten in acht te nemen bij de totale impact van digitaal partnergeweld. De verminderde toegang tot financiën, digitale tools en informatiebronnen kunnen eveneens een impact hebben op zowel het privé- als het professionele leven van het slachtoffer.

Digitaal partnergeweld kan onder verschillende toepassingen van het Belgische strafwetboek en het Nederlandse wetboek van strafrecht worden thuisgebracht (cf. Van de Heyning et al., 2024; Walrave & Van de Heyning, 2022). Vandaar ook het belang om aangifte te doen bij de politie. Politiediensten vormen ook de eerste lijn voor slachtoffers van partnergeweld. Slachtoffers moeten echter soms een drempel overwinnen om aangifte te willen doen, omdat ze het hele verhaal uit de doeken moeten doen. Bovendien moeten ze, bijvoorbeeld bij misbruik van seksueel getinte beelden, deze cruciale informatie (bv. foto's of (video)gesprekken) voor het onderzoek delen in het kader van het politieonderzoek. Dit kan bij slachtoffers emotioneel

moeilijk zijn. Het kan leiden tot gevoelens van schaamte of vrees voor victim-blaming of uitspraken van politie die kunnen wijzen op victim-blaming (Henry et al., 2018).

Ook andere gevoelens kunnen een rol spelen. Bijvoorbeeld, wanneer iemand slachtoffer is van een loverboy spelen soms ook nog de verliefdheidsgevoelens, ondanks de teleurstelling, een rol om afstand te kunnen nemen van de dader en de feiten bij de politie aan te geven (Körner, 2022). Een onderzoek in het Verenigd Koninkrijk en Australië bij diensten die steun verlenen bij intrafamiliaal geweld stelde bovendien vast dat het politiewerk inzake digitale vormen van relationeel- of partnergeweld versterkt moet worden (Douglas et al., 2023). Eerst en vooral het versterken van de opleiding omtrent nieuwe en snel evoluerende digitale vormen van (partner)geweld. Ten tweede mist men soms (technische) middelen en menskracht om deze vormen van geweld aan te pakken. Ten derde worden digitale vormen door sommigen als minder prioritair gezien dan offline vormen van geweld (Douglas et al., 2023). Het minimaliseren van online vormen van geweld wordt eveneens door ander onderzoek benadrukt (Powell & Henry, 2016). Het is dus van belang dat politie voldoende opgeleid is over de impact van digitaal (partner)geweld en voorbereid is om slachtoffers op te vangen en op de partner te reageren om een einde te maken aan het partnergeweld (Powell & Henry, 2016). Uit eerder onderzoek weten we dat slachtoffers bij digitale vormen van criminaliteit minder geneigd zijn om aangifte te doen wanneer ze menen dat politie minder expertise heeft op het vlak van het digitale (van de Weijer & Leukfeldt, 2020). Daarom moeten slachtoffers en getuigen overtuigd zijn dat de expertise aanwezig is en het digitaal partnergeweld effectief aangepakt zal worden. Bovendien getuigen sommige slachtoffers dat bepaalde feiten geminimaliseerd worden of dat de oplossingen die naar voren worden gebracht voor hen meer nadelen inhouden, bijvoorbeeld diens online profiel stopzetten. Slachtoffers vrezen daarnaast represailles van de dader, wanneer ze bij de politie een klacht indienen. Deze represailles kunnen leiden tot hervictimisatie.

Daarnaast blijkt uit onderzoek in België dat er een aantal tekortkomingen zijn in de manier waarop cybergeweld zaken door de gerechtelijke instanties worden behandeld, onder andere de kwalificatie onder verschillende tenlasteleggingen waardoor het overzicht mist, alsook het hoge aantal aan septs (Walrave et al., 2023). Er zijn echter verschillende initiatieven ontwikkeld op justitieel niveau om geweld beter aan te pakken. Zo moeten bijvoorbeeld in België alle magistraten een opleiding omtrent seksueel en intrafamiliaal geweld volgen¹¹. Advocaten kunnen zich bijvoorbeeld ook inschrijven voor een multidisciplinaire cursus over seksueel en familiaal geweld aan het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

De hulpsector speelt ook een belangrijke rol in de ondersteuning en de begeleiding van slachtoffers van partnergeweld. Er bestaat een brede waaier aan ondersteuning voor slachtoffers van digitaal partnergeweld. In België kan men bijvoorbeeld terecht bij de centra voor gezinsondersteuning, de vluchthuizen, ook bij organisaties zoals çavaria, Child Focus, Les Cheff, Pimento, Sensoa, diverse hulplijnen (1712, Awel, 103-Ecoute-Enfants), UNIA (nationaal mensenrechteninstituut dat strijdt voor gelijkheid en tegen discriminatie) en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, naast ook andere professionele hulpverleners (bv. psychologen, huisartsen). Uit onderzoek bij enkele organisaties die advies en ondersteuning bieden, blijkt dat zij soms de middelen missen om op lange termijn te kunnen inzetten op preventie en interventie en om ook verder te investeren in activiteiten rond nieuwe vormen van digitaal geweld (Walrave et al., 2023).

¹¹ Artikels Hoofdstuk 5. Opleiding met betrekking tot seksueel geweld van de wet houdende diverse dringende bepalingen inzake justitie, https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-31-juli-2020_n2020015282.html

In Nederland biedt onder meer het Centrum Seksueel Geweld professionele hulp aan zij die ongewenste seksuele ervaringen hebben meegemaakt (zowel offline als online). Ook verschillende hulplijnen bieden steun en advies, onder meer Blijf groep, ChatmetFier, Helpwanted, Safe Women, SafetyNed, Slachtofferwijzer, VeiligThuis, Verbreekdestilte. Daarnaast zijn er opleidingen (bv. Stop digitaal partnergeweld van de Sociale Academie Utrecht) voor professionals, waaronder politie, therapeuten en sociaal werkers.

4. Conclusie

Digitale media spelen een cruciale rol in de verschillende fasen van een partnerrelatie, waaronder de datingfase, het onderhouden van de relatie en het beëindigen van de relatie (en zelfs de periode daarna). Afbeeldingen, zoals profielfoto's op datingapps, kunnen worden gebruikt om negatieve boodschappen over te brengen. Seksueel getinte inhoud dat in vertrouwen was gedeeld, kan ook misbruikt worden. Digitaal partnergeweld, gedefinieerd als handelingen die worden gepleegd met behulp van technologie om een (ex-)partner schade te berokkenen of onder controle te houden, is een ernstige vorm van geweld en verschijnt dus onder verschillende gedaanten.

In deze bijdrage werd een overzicht aangeboden van verschillende vormen van digitaal partnergeweld, waarbij de impact ervan op slachtoffers vanuit wetenschappelijk onderzoek gesitueerd werd. Hoewel digitale media nieuwe vormen van geweld mogelijk maken, kunnen slachtoffers ook online steun zoeken in hun persoonlijke sociale netwerk en bij professionele hulpverleners. Cybergeweld kan namelijk belangrijke fysieke, psychologische en emotionele schade veroorzaken waarbij professionele hulp noodzakelijk is. Voor sommige slachtoffers kan het echter een uitdaging zijn om hulp van buitenaf te zoeken. Naast hulpverlening zijn politiediensten het eerste aanspreekpunt voor slachtoffers. Toch wees onderzoek uit dat slachtoffers vaak hun weg naar politiediensten of naar hulporganisaties niet vinden (Walrave et al., 2023).

Daarom is het van belang blijvend te investeren in initiatieven om politiediensten verder voor te lichten over verschillende typen digitaal partnergeweld, de link met offline (partner)geweld, en de impact op slachtoffers en naasten. Het is van belang dat politiediensten slachtoffers opvangen en reageren op de partner, om het geweld te beëindigen. Daarom worden verschillende opleidingen georganiseerd om deze kennis zo nodig bij te spijkeren. Ook staan verschillende organisaties in Nederland en België paraat om de betrokken partijen te ondersteunen. Er is echter meer diepgaand onderzoek nodig om in kaart te brengen hoe slachtoffers de politiediensten en hulporganisaties beter kunnen bereiken. Ook moet verder nagegaan worden hoe beheerders van sociale media platformen, naar wie slachtoffers zich ook richten, kunnen worden ingeschakeld om ervoor te zorgen dat slachtoffers op de juiste hulp en ondersteuning een beroep kunnen doen.

Bibliografie

- Adams, A. E., Sullivan, C. M., Bybee, D., & Greeson, M. R. (2008). Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 14(5), 563-588. <https://doi.org/10.1177/1077801208315529>
- Baker, A. J. L., & Darnall, D. (2006). Behaviors and Strategies Employed in Parental Alienation. *Journal of Divorce & Remarriage*, 45(1-2), 97-124. https://doi.org/10.1300/J087v45n01_06

- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., Pereda, N., & Calvete, E. (2015). The development and validation of the cyber dating abuse questionnaire among young couples. *Computers in human behavior*, 48, 358-365. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.01.063>
- Bates, S. (2017). Revenge Porn and Mental Health: A Qualitative Analysis of the Mental Health Effects of Revenge Porn on Female Survivors. *Feminist Criminology*, 12(1), 22–42. <https://doi.org/10.1177/1557085116654565>
- Berger, J. L., Douglas, E. M., & Hines, D. A. (2016). The mental health of male victims and their children affected by legal and administrative partner aggression [<https://doi.org/10.1002/ab.21630>]. *Aggressive Behavior*, 42(4), 346-361. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/ab.21630>
- Beukeboom, C. J., & Pollmann, M. (2021). Partner phubbing: Why using your phone during interactions with your partner can be detrimental for your relationship. *Computers in Human Behavior*, 124, 106932. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106932>
- Billedo, C. J., Van De Kerkhof, P., & Finkenauer, C. (2015). The use of social networking sites for relationship maintenance in Long-Distance and geographically close romantic relationships. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(3), 152-157. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0469>
- Bovenkerk, F., San, M., Boone, M., Boekhout van Solinge, T., & Korf, D. (2006). Loverboys of modern pooierschap in Amsterdam. Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen. 77p.
- Brown, C., & Hegarty, K. (2021). Development and validation of the TAR Scale: A measure of technology-facilitated abuse in relationships. *Computers in Human Behavior Reports*, 3, 100059. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chbr.2021.100059>
- Buckels, E. E., Trapnell, P. D., & Paulhus, D. L. (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences*, 67, 97-102. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.016>
- Chotpitayasunondh, V., & Douglas, K. M. (2016). How “phubbing” becomes the norm: The antecedents and consequences of snubbing via smartphone. *Computers in Human Behavior*, 63, 9-18. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.018>
- Curry, T. R., & Zavala, E. (2020). A multi-theoretical perspective on cyber dating abuse victimization and perpetration within intimate relationships: A test of general strain, social learning, and self-control theories. *Victims & Offenders*, 15(4), 1-21. <https://doi.org/10.1080/15564886.2020.1734996>
- David, M. E., & Roberts, J. A. (2021). Investigating the impact of partner phubbing on romantic jealousy and relationship satisfaction: The moderating role of attachment anxiety. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(12), 3590-3609. <https://doi.org/10.1177/0265407521996454>
- Dereymaeker, J., Martens, M., Schokkenbroek, J., & De Wolf, R. (2023). *Smarttechnologie in Vlaanderen: een studie naar de kennis, het bezit en de attitudes van Vlaamse burgers ten aanzien van smarthome-technologie*.
- Drieskens, S., & Demarest, S. (2013). *Onderzoek naar intrafamiliaal geweld en partnergeweld op basis van de gezondheidsenquête 2013. Rapport in opdracht van het instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM)*.
- Douglas, H., Tanczer, L. M., McLachlan, F., & Harris, B. (2023). Policing Technology-Facilitated Domestic Abuse (TFDA) : Views of service providers in Australia and the United Kingdom. *Journal of Family Violence*. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00619-2>
- Eichenberg, C., Huss, J. & Küsel, C. (2017). From Online Dating to Online Divorce: An Overview of Couple and Family Relationships Shaped Through Digital Media. *Contemporary Family Therapy*, 39, 249–260 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10591-017-9434-x>

- EU-Raad. (2023). *EU-maatregelen om een einde te maken aan geweld tegen vrouwen*. <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/eu-measures-end-violence-against-women/#:~:seks=Op%208%20maart%202022%20kwam,tegen%20dergelijk%20geweld%20te%20bieden>.
- Floridi, L. (2018). Artificial Intelligence, Deepfakes and a Future of Ectypes. *Philosophy & Technology*, 31, 317–321. <https://doi.org/10.1007/s13347-018-0325-3>
- Fox, J., Osborn, J. L., & Warber, K. M. (2014). Relational dialectics and social networking sites : The role of Facebook in romantic relationship escalation, maintenance, conflict, and dissolution. *Computers in Human Behavior*, 35, 527-534. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.02.031>
- Garbinsky, E. N., Gladstone, J., Nikolova, H., & Olson, J. G. (2019). Love, Lies, and Money: Financial infidelity in romantic relationships. *Journal of Consumer Research*, 47(1), 1-24. <https://doi.org/10.1093/jcr/ucz052>
- Gilbar, O., Charak, R., Trujillo, O., Cantu, J. I., Cavazos, V., & Lavi, I. (2022). Meta-Analysis of Cyber Intimate Partner Violence Perpetration and Victimization: Different Types and their Associations with Face-to-Face IPV among Men and Women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(3), 1948-1965. <https://doi.org/10.1177/15248380221082087>
- GREVIO (2021). GREVIO general recommendation no. 1 on the digital dimension of violence against women. Council of Europe, <https://rm.coe.int/grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>
- Hailes, H.P., Goodman, L.A. “They’re out to take away your sanity”: A qualitative investigation of gaslighting in intimate partner violence. *J Fam Viol* (2023). <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00652-1>
- Hallam, L., De Backer, C. J. S., & Walrave, M. (2019). Taking it to the next level: The negligible role of trust when online dating goes offline. *Computers in Human Behavior*, 90, 259-264. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.09.011>
- Henry, N., Flynn, A., & Powell, A. (2018). Policing image-based sexual abuse: Stakeholder perspectives. *Police Practice and Research*, 19(6), 565-581. <https://doi.org/10.1080/15614263.2018.1507892>
- IGVM. (2017). *Nationale enquête over de impact van partnergeweld op werk, werknemers en werkplekken in België*.
- Johnston, J. R., & Sullivan, M. J. (2020). Parental Alienation: In Search of Common Ground For a More Differentiated Theory. *Family Court Review*, 58(2), 270-292. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/fcre.12472>
- Karakues, C., & Göncü-Köse, A. (2023). Relationships of domestic violence with bullying, silencing-the-self, resilience, and self-efficacy: Moderating roles of stress-coping strategies. *Current Psychology*, 42(16), 13913-13926. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02726-7>
- Katz, E., Nikupeteri, A., & Laitinen, M. (2020). When Coercive Control Continues to Harm Children: Post-Separation Fathering, Stalking and Domestic Violence [<https://doi.org/10.1002/car.2611>]. *Child Abuse Review*, 29(4), 310-324. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/car.2611>
- Kaur, P., Dhir, A., Tandon, A., Alzeiby, E. A., & Abohassan, A. A. (2021). A systematic literature review on cyberstalking. An analysis of past achievements and future promises. *Technological Forecasting and Social Change*, 163, 120426. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120426>
- Kavroulaki, E. (2022). “Congratulations! You just won the title for ‘worse Tinder opening line’ “ Inappropriate behaviour and impoliteness in online dating. *Journal of Language Aggression and Conflict*, 10(1), 13-37. <https://doi.org/https://doi.org/10.1075/jlac.00063.kav>

- Khattar, V., Upadhyay, S., & Navarro, R. (2023). Young Adults' Perception ofBreadcrumbing Victimization in Dating Relationships. *Societies*, 13(2), 1-16.
- Körner, M. (2022). Police investigations in "loverboy" cases. The modus operandi of "loverboys" – challenges of law enforcement in dealing with the offence of trafficking in human beings. *Zeitschrift für Polizeiwissenschaft und polizeiliche Praxis*, 5, p. 77-91.
- Kruk, E. (2018). Parental Alienation as a Form of Emotional Child Abuse: Current State of Knowledge and Future Directions for Research. *Family Science Review*, 22(4).
- Langos, C. (2012). Cyberbullying: The Challenge to Define. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(6), 285-289. <https://doi.org/10.1089/cyber.2011.0588>
- Lauckner, C., Truszczynski, N., Lambert, D., Kottamasu, V., Meherally, S., Schipani-McLaughlin, A. M., Taylor, E., & Hansen, N. (2019). "Catfishing", cyberbullying, and coercion: An exploration of the risks associated with dating app use among rural sexual minority males. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 23(3), 289-306. <https://doi.org/10.1080/19359705.2019.1587729>
- LeFebvre, L. E., Allen, M., Rasner, R. D., Garstad, S., Wilms, A., & Parrish, C. (2019). Ghosting in Emerging Adults' Romantic Relationships: The Digital Dissolution Disappearance Strategy. *Imagination, Cognition and Personality*, 39(2), 125-150. <https://doi.org/10.1177/0276236618820519>
- LeFebvre, L. E., & Fan, X. (2020). Ghosted?: Navigating strategies for reducing uncertainty and implications surrounding ambiguous loss. *Personal Relationships*, 27(2), 433-459. <https://doi.org/10.1111/per.12322>
- Leisring, P. A. (2019). Cyberbullying in romantic relationships: A review of research in the United States. *Cyberbullying in Schools, Workplaces, and Romantic Relationships*, 135-149.
- Teisring, P. A., & Giumetti, G. W. (2014). Sticks and stones may break my bones, but abusive text messages also hurt. *Partner Abuse*, 5(3), 323-341. <https://doi.org/10.1891/1946-6560.5.3.323>
- Lucero, J. L., Weisz, A. N., Smith-Darden, J., & Lucero, S. M. (2014). Exploring Gender Differences: Socially Interactive Technology Use/Abuse Among Dating Teens. *Affilia*, 29(4), 478–491. <https://doi.org/10.1177/0886109914522627>
- Lunde, C., & Joleby, M. (2023). Being Under Pressure to Sext: Adolescents' Experiences, Reactions, and Counter-Strategies [<https://doi.org/10.1111/jora.12797>]. *Journal of Research on Adolescence*, 33(1), 188-201. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jora.12797>
- Mao, A., & Raguram, A. (2009). Online infidelity: The new challenge to marriages. *Indian Journal of Psychiatry*, 51(4), 302-304. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.58299>
- March, E., Grieve, R., Marrington, J., & Jonason, P. K. (2017). Trolling on Tinder (and other dating apps): Examining the role of the Dark Tetrad and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 110, 139-143. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.025>
- March, E., Kay, C.S., Dinić, B.M. *et al.* "It's All in Your Head": Personality Traits and Gaslighting Tactics in Intimate Relationships. *Journal of Family Violence* (2023). <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00582-y>
- Mavoa, J., Nansen, B., & Coghlan, S. (2023). "It's about safety not snooping": Parental attitudes to child tracking technologies and geolocation data. *Surveillance & Society*, 21(1), 45-60.
- Morris, M. C., Bailey, B., & Ruiz, E. (2019). Pain in the acute aftermath of stalking: Associations with posttraumatic stress symptoms, depressive symptoms, and posttraumatic cognitions. *Violence Against Women*, 26(11), 1343-1361. <https://doi.org/10.1177/1077801219857829>

- Mosley, M. A., Lancaster, M., Parker, M. L., & Campbell, K. (2020). Adult attachment and online dating deception: A theory modernized. *Sexual and Relationship Therapy, 35*(2), 227-243. <https://doi.org/10.1080/14681994.2020.1714577>
- Mous, A. (2023). Wat is cyberstalking? Risico's herkennen en jezelf beschermen. Vpngids.nl. <https://www.vpngids.nl/veilig-internet/cybercrime/wat-is-cyberstalking/>
- Muscannell, N. L., Guadagno, R. E., Rice, L., & Murphy, S. (2013). Don't it make my brown eyes green? An analysis of Facebook use and romantic jealousy. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 16*(4), 237-242. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0411>
- Navarro, R., Larranaga, E., Yubero, S., & Villora, B. (2020). Psychological correlates of ghosting and breadcrumbing experiences: A preliminary study among adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(3). <https://doi.org/10.3390/ijerph17031116>
- O'Malley, R. L., & Holt, K. M. (2020). Cyber sextortion: An exploratory analysis of different perpetrators engaging in a similar crime. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(1-2), 258-283. <https://doi.org/10.1177/0886260520909186>
- Pancani, L., Aureli, N., & Riva, P. (2022). Relationship dissolution strategies: Comparing the psychological consequences of ghosting, orbiting, and rejection. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace, 16*. <https://doi.org/10.5817/CP2022-2-9>
- Pancani, L., Mazzoni, D., Aureli, N., & Riva, P. (2021). Ghosting and orbiting: An analysis of victims' experiences. *Journal of Social and Personal Relationships, 38*(7), 1987-2007. <https://doi.org/10.1177/02654075211000417>
- Papp, L. M., Cummings, E. M., & Goeke-Morey, M. C. (2009). For richer, for poorer: Money as a topic of marital conflict in the home. *Family Relations, 58*(1), 91-103. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2008.00537.x>
- Penzeymoog, E., & Slakoff, D. C. (2021). As technology evolves, so does domestic violence: Modern-day tech abuse and possible solutions. In *The Emerald International Handbook of Technology-Facilitated Violence and Abuse* (pp. 643-662). Emerald Publishing Limited.
- Postmus, J. L., Plummer, S. B., & Stylianou, A. M. (2015). Measuring economic abuse in the lives of survivors: Revising the scale of economic abuse. (1552-8448 (Electronic)).
- Powell, A., & Henry, N. (2016). Policing Technology-facilitated sexual violence against adult Victims: Police and service sector Perspectives. *Policing & Society, 28*(3), 291-307. <https://doi.org/10.1080/10439463.2016.1154964>
- Prasad, A. (2021). *In the age of rising cyberstalking, dating apps fight digital abuse*. <https://timesofindia.indiatimes.com/life-style/relationships/love-seks/in-the-age-of-rising-cyberstalking-dating-apps-fight-digital-abuse/articleshow/81925529.cms>
- Rebollo-Catalan A, Mayor-Buzon V. (2020). Adolescent Bystanders Witnessing Cyber Violence Against Women and Girls: What They Observe and How They Respond. *Violence Against Women, 26*(15-16), 2024-2040. <https://doi.org/10.1177/1077801219888025>
- Reyns, B. W., Henson, B., & Fisher, B. S. (2012). Stalking in the twilight Zone : Extent of cyberstalking victimization and offending among college students. *Deviant Behavior, 33*(1), 1-25. <https://doi.org/10.1080/01639625.2010.538364>
- Rodríguez-García, M., Márquez-Hernández, V. V., Granados-Gámez, G., Aguilera-Manrique, G., Martínez-Puertas, H., & Gutiérrez-Puertas, L. (2020). Development and validation of Breadcrumbing in Affective-Sexual Relationships (BREAD-ASR) questionnaire: introducing a new online dating perpetration. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(24), 9548.
- Sabina, C. (2013). Individual and national level associations between economic deprivation and partner violence among college students in 31 national settings. *Aggressive Behavior, 39*(4), 247-256. <https://doi.org/10.1002/ab.21479>

- Short E., Linford S., Wheatcroft J., Maple C. (2014). The impact of cyberstalking: The lived experience—A thematic analysis. *Studies in Health Technology and Informatics*, 199, 133-137.
- Schokkenbroek, J.M., Hardyns, W., & Ponnet, K. (2023a). Hook, line, and sinker: Why people catfish others on online dating apps. IARR mini-conference 2023. Tuscaloosa, Alabama (VS).
- Schokkenbroek, J.M., Hardyns, W., & Ponnet, K. (2023b). *Online relationship dissolution strategies: Ghosting, orbiting, and breadcrumbing* 73rd Annual ICA Conference, Abstracts., Toronto, Canada.
- Schokkenbroek, J. M., Hardyns, W., & Ponnet, K. (2022). Phubbed and curious: The relation between partner phubbing and electronic partner surveillance. *Computers in Human Behavior*, 137, 107425. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107425>
- Schokkenbroek, J. M., Ouytsel, J. V., Hardyns, W., & Ponnet, K. (2021). Adults' online and offline psychological intimate partner violence experiences. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(15-16), NP14656-NP14671. <https://doi.org/10.1177/08862605211015217>
- Schokkenbroek, J.M., Ponnet, K., & Hardyns, W. (2023c). Technology-facilitated harm and abuse in intimate relationships. In *Encyclopedia of Domestic Violence* (pp. 1-16).
- Schokkenbroek, J.M., Ponnet, K., Van Ouytsel, J., Walrave, M., & Hardyns, W. (2023d). Receive, forward, repeat: The link between sexting intention, sexting attitudes, and non-consensual sexting behaviours. *Telematics and Informatics*. Online First. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2023.102036>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Stonard, K. E., Bowen, E., Walker, K., & Price, S. A. (2017). “They’ll Always Find a Way to Get to You”: Technology Use in Adolescent Romantic Relationships and Its Role in Dating Violence and Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(14), 2083–2117. <https://doi.org/10.1177/0886260515590787>
- Stylianou, A. M. (2018). Economic Abuse Within Intimate Partner Violence: A Review of the Literature. (0886-6708 (Print)).
- Stylianou, A. M., Postmus, J. L., & McMahon, S. (2013). Measuring abusive behaviors: Is economic abuse a unique form of abuse? *Journal of Interpersonal Violence*, 28(16), 3186-3204. <https://doi.org/10.1177/0886260513496904>
- Suler, J. (2004). The Online Disinhibition Effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), 321-326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Sweet, P. L. (2019). The sociology of gaslighting. *American Sociological Review*, 84(5), 851–875.
- Szyf, N. (2023). Van beeld naar bedrog: pornografische deepfakes. Het wetenschappelijk en juridisch kader van pornografische deepfakes in België. Wetenschappelijke verhandeling. Universiteit Gent: Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen.
- Timmermans, E., Hermans, A. M., & Oprea, S. J. (2021). Gone with the wind: Exploring mobile daters’ ghosting experiences. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(2), 783-801. <https://doi.org/10.1177/0265407520970287>
- Timmons Fritz, P. A., Clark-Crumpton, J., Daskaluk, S., & Wilson, L. (2018). Electronic Partner Aggression Victimization: Its Frequency and Relation to Offline Partner Aggression and Psychological Functioning. *Partner Abuse*(4), 421-438. <https://doi.org/10.1891/1946-6560.9.4.421>

- Tokunaga, R. S., & Aune, K. S. (2015). Cyber-Defense : a taxonomy of tactics for managing cyberstalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(10), 1451-1475. <https://doi.org/10.1177/0886260515589564>
- Torska, N. (2023). 100+ cyber stalking statistics: reporting, prevention & consequences. <https://marketsplash.com/cyber-stalking-statistics/>
- Trepte, S., & Masur, P. K. (2023). *The Routledge Handbook of Privacy and Social Media*. New York: Routledge.
- Van de Heyning, C., & Giacometti, M. (2022). "Misbruik van intieme beelden online: Straatsburg en Cassatie verduidelijken", onder Cass., 5 oktober 2021 & Cour eur.D.H., Volodina c. Russe nr. 2, 14 september 2021, nr. 40419/19. *Tijdschrift van Mensenrechten*, 157-160.
- Van de Heyning, Keiler, J. C., & Franssen, V. (2024). De strafbaarstelling van digitaal seksueel beeldmisbruik in de Lage Landen: rechtsvergelijkende analyse in het licht van de op stapel staande EU-wetgeving. *Cahiers Politiestudies*, nr. 70.
- Van de Maele, A., Gilen, A., Giacometti, M., Van de Heyning, C., & Walrave, M. (2023). *Onderzoek naar de houding van jongeren over het versturen en bezitten zonder toestemming van seksuele beelden*. Instituut voor Gelijke van Vrouwen en Mannen, <https://sarahschlitz.be/wp-content/uploads/sites/300/2023/02/Onderzoek-naar-de-houding-van-jongeren-over-het-versturen-en-bezitten-zonder-toestemming-van-seksuele-beelden.pdf>
- van de Weijer, S., & Leukfeldt, R. (2020). *Slachtoffer van online criminaliteit ziet weinig nut in aangifte doen*. <https://nscr.nl/slachtoffer-van-online-criminaliteit-ziet-weinig-nut-in-aangifte-doen/>
- Van der Nagel, E. (2020). Verifying images: deepfakes, control, and consent. *Porn Studies*, 7(4), 424-429.
- Van Ouytsel, J., Van Gool, E., Walrave, M., Ponnet, K., & Peeters, E. (2016). Exploring the role of social networking sites within adolescent romantic relationships and dating experiences. *Computers in Human Behavior*, 55, 76-86. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.08.042>
- Vera Cruz, G., Aboujaoude, E., Rochat, L., Bianchi-Demichelli, F., & Khazaal, Y. (2023). Finding Intimacy Online: A Machine Learning Analysis of Predictors of Success. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. <https://doi.org/10.1089/cyber.2022.0367>
- Vossler, A. (2016). Internet Infidelity 10 Years On: A Critical Review of the Literature. *The Family Journal*, 24(4), 359-366. <https://doi.org/10.1177/1066480716663191>
- Walrave, M., & Van de Heyning, C. (2022). De beelden waren de druppel: waarom beelden van seksuele misdrijven gedeeld worden vanuit sociaalwetenschappelijk en juridisch perspectief. *Cahiers Politiestudies*, nr. 62, 163-198.
- Walrave, M. (2023). The translucent family: sharenting and privacy negotiations between children and parents. In S. Trepte & P. K. Masur (Eds.), *The Routledge handbook of privacy and social media*, 165-174.
- Walrave, M., Franssen, V., Mathys, C., Van de Heyning, C., Vrielink, J., Gangi, O., Giacometti, M., & Gilen, A. (2023). Cyberviolence: Defining borders on permissibility and accountability. Final report. Brussel: Belgian Science Policy.
- Wang, X., Zhao, F., & Lei, L. (2021). Partner phubbing and relationship satisfaction: Self-esteem and marital status as moderators. *Current Psychology*, 40(7), 3365-3375. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00275-0>
- Watkins, L. E., Maldonado, R. C., & DiLillo, D. (2016). The Cyber Aggression in Relationships Scale: A New Multidimensional Measure of Technology-Based Intimate Partner Aggression. *Assessment*, 25(5), 608-626. <https://doi.org/10.1177/1073191116665696>

- Whitty, M. T., & Buchanan, T. (2015). The online dating romance scam: The psychological impact on victims of both financial and non-financial. *Criminology & Criminal Justice*, *16*(2), 176-194. <https://doi.org/10.1177/1748895815603773>
- Whitty, M. T., & Quigley, L.-L. (2008). Emotional and Sexual Infidelity Offline and in Cyberspace. *Journal of Marital and Family Therapy*, *34*(4), 461-468. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2008.00088.x>
- Woodlock, D., McKenzie, M., Western, D., & Harris, B. (2020). Technology as a Weapon in Domestic Violence: Responding to Digital Coercive Control. *Australian Social Work*, *73*(3), 368-380. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2019.1607510>